

УДК 371.14

Д.В. ЛИТВИНЮК

Полтавський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти ім. М. В. Остроградського, Полтава

В.О. ОЛІЙНИЧЕНКО

Загальноосвітня школа № 11, Полтава

**«ШЛЯХ ДО ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ»:
ПРОЕКТ ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ
ВЧИТЕЛІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ**

Стаття присвячена проблемі проектного управління професійним вдосконаленням педагогічного колективу загальноосвітнього навчального закладу. Містить опис проекту, що забезпечує тісний взаємозв'язок науково-методичної роботи школи та професійного самовдосконалення педагога і спрямований на розвиток усіх компонентів професійного зростання вчителя.

***Ключові слова:** проект, професійне зростання вчителя, індивідуальний план професійного зростання педагога.*

Постановка проблеми. Актуальною потребою часу є вчитель, здатний конкурувати з іншими джерелами впливу на інтелектуальний і духовний розвиток учня. Стрімкий суспільний прогрес вимагає постійного оновлення педагога. Відповідність темпів його професійного зростання швидкості суспільних змін залежить перш за все від діяльності вчителя по професійному самовдосконаленню та організації науково-методичної роботи навчального закладу.

Нині у вітчизняній науці та практиці загальноосвітніх навчальних закладів активно розробляється питання проектування різних напрямків діяльності сучасної школи.

Дослідження Г. Вілкової, Г. Довгаль, І. Зайцева, О. Ковальової, Т. Колмогорової, О. Ларинової, А. Лікарчук, І. Пахомової, Л. Подранецької, Ф. Сушкової, Н. Шевчук та ін. присвячені впровадженню проектних технологій у навчально-виховний процес загальноосвітнього навчального закладу.

Аналіз досліджень і публікацій. Проектування управлінської діяльності в школі висвітлено у працях В. Безрукова, Л. Ващенко, Л. Горбатенко, Т. Капустеринської, О. Мармази, І. Осадчого та ін. Дослідження Л. Даниленко, В. Довбищенко присвячене визначенню етапів і критеріїв педагогічної експертизи інноваційних проектів.

Проблема проектного управління професійним удосконаленням педагогічного колективу школи знайшла своє відображення у дослідженнях З. Абасова, Н. Кононенко, Л. Мандзюк, Л. Поліводи, Т. Скорик, В. Чудакової та ін. Проте потребує висвітлення питання комплексного впливу на професійне зростання педагогів.

Формулювання цілей статті. Опис проекту, який забезпечує тісний взаємозв'язок науково-методичної роботи навчального закладу та професійного самовдосконалення педагога і спрямований на розвиток усіх компонентів професійного зростання вчителя. Проект розроблений на основі положень особистісно діяльнісного, рефлексивного, програмно-цільового та акмеологічного підходів до професіоналізму педагога.

Керівник проекту: В. Олійниченко – директор Полтавської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 11 Полтавської міської ради Полтавської області.

Науковий керівник проекту: Л. Литвинюк – кандидат педагогічних наук, в. о. доцента кафедри філософії і економіки освіти Полтавського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені М. В. Остроградського.

Виконавці проекту: Л. Ракович, Н. Приходько – заступники директора з навчально-виховної роботи, Н. Беседа – практичний психолог школи.

Учасники проекту: адміністрація, педагогічний колектив, бібліотекар, соціальний педагог, педагог-організатор, викладачі природничого факультету, кафедри педагогічної майстерності та менеджменту Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, Полтавського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені М. В. Остроградського, кафедри загальнопедагогічних дисциплін Полтавського університету економіки і торгівлі, представники культурно-просвітницьких і громадських організацій міста.

Термін реалізації проекту: 2009-2012 рр.

Мета проекту: сприяти професійному зростанню вчителів школи на основі реалізації акмеологічного підходу до зазначеного процесу, стимулювати діяльність педагогів щодо професійного самовдосконалення.

Завдання проекту:

- 1) забезпечення вчителів комплексом знань про акмеологічну науку, сутність, структуру та шляхи професійного зростання педагога;
- 2) розвиток особистісно-ділових, особистісно-професійних якостей і професійних здібностей педагогічних працівників;
- 3) сприяння зміцненню психічного здоров'я вчителів;

4) стимулювання самостійності педагогів у підвищенні власного професійного рівня;

5) формування та розвиток професійних умінь і навичок педагогів;

6) підвищення загальнокультурного рівня педагогічних працівників.

Методи дослідження: теоретичні методи (аналіз літературних джерел, логічний і порівняльний аналіз, систематизація, узагальнення), прогностичні, емпіричні (анкетування, опитування, інтерв'ювання, бесіди, тестування, організація та проведення обговорень), методи оцінювання (самооцінка та експертна оцінка).

Етапи проекту:

– діагностично-прогностичний – діагностування рівня сформованості компонентів професійного зростання особистості за відповідною діагностичною картою, окреслення орієнтирів саморозвитку педагогів (складання індивідуальних планів професійного зростання);

– концептуальний – визначення загальної концепції удосконалення педагогічного колективу;

– змістовно-процесуальний – проведення методичних заходів, спрямованих на отримання комплексу нових знань і формування навичок їх практичного застосування;

– рефлексивно-аналітичний – підбиття підсумків проведеної роботи, визначення рівня професійного зростання педагогів.

Науково-теоретичне забезпечення:

1. Деркач А., Зазыкин В. Акмеология: уч. пособие / А. Деркач, В. Зазыкин. – СПб : Питер, 2003. – 256 с.

2. Гузій Н. В. Педагогічний професіоналізм: історико-методологічні та теоретичні аспекти: монографія / Н. В. Гузій. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2004. – 243 с.

3. Литвинюк Л. В. Моральне стимулювання професійного зростання вчителів / Л. В. Литвинюк // Збірник наукових праць Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. – Випуск 5 (38). – Серія «Педагогічні науки». – Полтава, 2004. – С. 113–121.

4. Литвинюк Л. В. Теоретичні засади організації професійного зростання вчителів загальноосвітніх навчальних закладів / Л. В. Литвинюк // Витоки педагогічної майстерності : збірник наукових праць Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. Вип. 2. – Полтава, 2008. – Серія «Педагогічні науки». – 278 с. – С. 156–165.

5. Литвинюк Л. Проектний підхід до управління науково-методичною роботою школи / Л. Литвинюк // Імідж сучасного педагога. – № 2. – 2010. – С. 46–49.

Науково-методичне забезпечення:

2009–2010 н. р.

1. Психолого-педагогічний семінар “Акмеологія як складова підвищення якості освіти та забезпечення професійного успіху” (вересень 2009).

2. Педагогічний практикум “Сходьки професійного зростання вчителя” (жовтень 2009).

3. Постійно діючий практичний семінар “Усвідомлення себе і своєї діяльності в системі освіти як шлях до особистісного і професійного зростання” (жовтень 2009; квітень 2010).

4. Круглий стіл “Проблеми формування мотивації навчальної діяльності школярів за сучасних умов” (листопад 2009).

5. Спільне засідання МО вчителів початкової школи та вчителів суспільно-гуманітарних дисциплін на тему “Сукупність взаємопов'язаних засобів, методів, проце-

сів – необхідна складова створення цілеспрямованого педагогічного впливу на особистість учня” (грудень 2009).

6. Спільне засідання МО вчителів початкової школи та вчителів математики “Сучасні вимоги до уроку математики. Взаємозв’язок початкової і середньої ступенів школи” (січень 2010).

7. Розширене засідання методичної ради з педагогами, які мають звання “Старший учитель”, “Учитель-методист” “Майстерність учителя – прояв творчої активності особистості педагога” (грудень 2009).

8. Диспут “Як стати вчителем, до якого учні йдуть на урок із радістю” за участю членів методичної ради, досвідчених і молодих педагогів (січень 2010)

9. Засідання педагогічної ради у формі семінару-практикуму “Організація навчально-виховного процесу в початковій школі” (жовтень 2009).

10. Психолого-педагогічний тренінг “Сучасний психологічний підхід до проблеми індивідуалізації навчальної діяльності учня” (лютий 2010).

11. Діалог “Результативність втілення в життя рейтингової системи оцінювання діяльності вчителя” (березень 2010).

12. Засідання педагогічної ради “Творчий звіт методичних об’єднань” (квітень 2010).

13. Діалог “Результативність упровадження профільного навчання” за участю викладачів ПУЕТ, ПНПУ (квітень 2010)

14. Відвідування культурно-просвітницьких заходів, зустрічі із цікавими людьми (протягом року).

2010–2011 н. р.

1. Постійно діючий практичний семінар “Усвідомлення себе і своєї діяльності в системі освіти як шлях до особистісного і професійного зростання” (вересень 2010, травень 2011)

2. Психологічний тренінг “Методи контролю емоцій під час педагогічних конфліктів” (листопад 2010).

3. Засідання педагогічної ради “Плануємо разом” (колективне планування навчально-виховної роботи) (лютий 2011).

4. Психолого-педагогічний практикум “Подолання стереотипів у педагогічній професії” за участю викладачів ПОППО (жовтень 2010).

5. Педагогічні читання “Сторінками видань інституту післядипломної педагогічної освіти” (листопад 2010).

6. Спільне засідання МО вчителів початкових класів та вчителів математики “Підвищення складності змісту навчання математики. Розвиток творчого мислення учнів, формування навичок дослідницької діяльності” (січень 2011).

7. Педагогічний ринг “Педагогічна творчість. У чому її сутність?” за участю викладачів ПНПУ (лютий 2010).

8. Семінар “Наукові основи аналізу та самоаналізу уроку” (березень 2011).

9. Методичний консиліум “Розвиток педагогічної майстерності. Ефективність сучасного уроку”(січень 2011).

10. Зустріч за круглим столом із викладачами ПУЕТ “Сучасні психолого-педагогічні підходи до розвитку обдарованості старшокласників в умовах профільного навчання” (жовтень 2010).

11. Спільне засідання МО вчителів початкових класів і вчителів суспільно-гуманітарних дисциплін “Педагогічне забезпечення наступності програм, організації навчального процесу в початковій і середній школі” (грудень 2010)

12. Науково-практичний семінар разом із викладачами ПНПУ “Особистісно орієнтоване навчання – запорука розвитку здібностей та обдарованості учнів” (квітень 2011).

13. Психолого-педагогічна гра "Інтел-проф-шоу" (березень 2011).
14. Ділова гра "Складові педагогічної майстерності" (грудень 2010).
15. Нічна екскурсія в музей Полтавської битви (травень 2011).
16. Зустріч із працівниками бібліотек, представниками громадських організацій, відвідування культурно-просвітницьких заходів тощо (протягом року).

2011–2012 н. р.

1. Постійно діючий практичний семінар "Усвідомлення себе і своєї діяльності в системі освіти як шлях до особистісного і професійного зростання" (вересень 2011, травень 2012).

2. Дискусія "Інноваційні технології: пошуки, проблеми" (жовтень 2011).

3. Психолого-педагогічний семінар-тренінг "Синдром професійного вигорання вчителя: профілактика та шляхи подолання" за участю методиста міської психологічної служби (листопад 2011).

4. Авторський семінар учителів, яких атестують на вищу кваліфікаційну категорію "Підвищення якості знань учнів на основі удосконалення сучасного уроку як засіб розвитку творчої особистості учня й учителя" (грудень 2012).

5. Ділова гра "Засідання атестаційної комісії школи" для вчителів, які атестуються на II і I кваліфікаційні категорії (січень 2012).

6. Семінар-брифінг "Активізація розумової діяльності учнів під час вивчення нового матеріалу" (березень 2012).

7. Панорама методичних ідей "Інформаційні технології в умовах особистісно зорієнтованого навчання" (квітень 2012).

8. Засідання педагогічної ради "Комп'ютерні комунікації як засіб реалізації та координації педагогічної діяльності. Правила етикету" (січень 2012).

9. Виставка-презентація наукових і методичних розробок учителів школи (лютий 2012).

10. Науково-практична конференція "Науково-дослідницька компетентність сучасного вчителя" (лютий 2012).

11. Звіти вчителів про проведену роботу з професійного самовдосконалення (травень 2012).

12. Діалог "Компетентнісна модель випускника школи" за участю викладачів ПНПУ, ПУЕТ (квітень 2012).

13. Відвідування культурно-просвітницьких заходів (протягом року)

Упродовж 2010–2012 рр. у школі працюють консультаційні пункти:

- української мови (Н. Пасішна);
- з педагогіки (Л. Литвинюк);
- з психології (Н. Беседа);
- з методики викладання навчальних предметів (Л. Ракович)

Діагностичне забезпечення:

1. Щорічна діагностика професійного зростання вчителів в умовах роботи над проектом.

2. Розробка програми моніторингу результативності професійного зростання педагогічного колективу.

3. Визначення рівня розвитку здібностей, особистісних якостей, професійних умінь і навичок педагогів.

Очікувані результати:

- активізація самостійної діяльності вчителів навчального закладу щодо підвищення професійного рівня;
- підвищення якості освіти учнів школи;

- сформованість свідомого ставлення вчителів до збереження психічного здоров'я;
- розвиток компонентів професійного зростання вчителя;
- підвищення загальнокультурного рівня педагогічних працівників.

Вимоги до оформлення індивідуального плану професійного зростання педагога. Індивідуальний план професійного зростання вчителя ІППЗВ є перспективним прогнозуванням педагогом власного розвитку та проектування діяльності щодо підвищення рівня професіоналізму.

ІППЗВ складається на 3 роки. Після першого року його реалізації на основі досягнень і виявлених недоліків педагогом можуть вноситись корективи щодо власного професійного вдосконалення на наступний навчальний рік.

ІППЗВ складається з 4-х частин:

1. **Аналітична частина** – містить аналіз діяльності педагога щодо підвищення професійного рівня за попередній період.
2. **Цілепокладання** – визначення мети та завдань професійного зростання вчителя на 3-річний термін і на кожний із навчальних років.
3. **Організація діяльності** педагога щодо професійного вдосконалення, спрямована на розвиток усіх компонентів зазначеного процесу.
4. **Підсумковий аналіз проведеної роботи** – визначення форми звітності про професійне самовдосконалення педагога.

Індивідуальний план професійного зростання вчителя спрямований на вдосконалення навичок самоаналізу, прогнозування та планування професійного розвитку педагога, розширення та поглиблення його знань, формування нових і підвищення рівня наявних умінь і навичок, стимулювання прагнення до самореалізації. Плануючи професійне самовдосконалення в такий спосіб, учитель зіставляє поставлену мету із власними можливостями її реалізації та ресурсами загальноосвітнього навчального закладу, міського методичного кабінету, психологічної служби міста, громадських організацій, вищих навчальних закладів тощо, які можуть бути використані для її досягнення.

ІППЗВ – важливе джерело інформації про професійні потреби та індивідуальний напрацьований досвід членів педагогічного колективу школи, з урахуванням яких здійснюється планування науково-методичної роботи навчального закладу.

Індивідуальний план професійного зростання вчителя

(кваліфікація)

(прізвище, ім'я, по батькові)

---

1. Аналіз професійного зростання педагога за попередній навчальний рік:
  - мета професійного самовдосконалення на 2008-2009 навчальний рік;
  - завдання;
  - що реалізовано;
  - які завдання не вдалось виконати;
  - причини невиконання завдань.
2. Мета професійного зростання на 2009-2012 роки;
3. План реалізації поставленої мети:

2009–2010 навчальний рік

Завдання професійного зростання педагога	Форми активності вчителя					
	Теоретично	Термін виконання	Практично	Термін виконання	Потребую допомоги	Можу поділитися досвідом
Розвиток особистісно-ділових якостей						
Впевненість у собі	Літературні джерела		Конкретні вправи		Яка? Від кого?	
Розвиток особистісно-професійних якостей						
Професійна самоосвіта						
Розширення кругозору						

4. Звіт про професійне зростання педагога: доповідь на педраді, розробка методичних рекомендацій, комп'ютерна презентація результатів, творчий звіт, публікація статті у журналі, проведення майстер-класу тощо.

Л.В. Литвинюк

Полтавський обласний інститут последипломного педагогічного
 образования им. М. В. Остроградского, Полтава

В. А. Олейниченко

Общеобразовательная школа I-III степеней № 11, Полтава

«ПУТЬ К ПРОФЕССИОНАЛИЗМУ»: ПРОЕКТ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО РОСТА УЧИТЕЛЕЙ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ

Статья посвящена проблеме проектирования управления профессиональным совершенствованием педагогического коллектива общеобразовательного учебного заведения. Содержит описание проекта, обеспечивающего тесную взаимосвязь научно-методической работы школы и профессионального самосовершенствования педагога и направленного на развитие всех компонентов профессионального роста учителя.

Ключевые слова: проект, профессиональный рост учителя, индивидуальный план профессионального роста педагога.

L. V. Lytvyniuk

Poltava Regional Institute of Subsequent Pedagogical Education, Poltava

V.A. Oleinichenko

Secondary school 11, Poltava

“THE PATH TO PROFESSIONALISM”: THE PROJECT OF PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF SECONDARY SCHOOLS TEACHERS

The article deals with improving of the project management of professional teaching staff of an educational institution. The description of the project, providing a strong correlation scientific work of the school teacher and professional self development and aiming to develop all components of teacher professional growth is presented.

Key words: design, teacher professional growth, individual teacher professional growth plan.